

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2019. május 15.

VEGYÉSZ ISMERETEK

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató a vizsgázók teljesítményének értékeléséhez (az értékelőtanárok részére)

Az írásbeli dolgozatok javítása a kiadott javítási útmutató alapján történik.

Az elméleti feladatok értékelése

- Csak az útmutatóban megengedett részpontozás szerint értékelhetők a kérdések.
A megadott pontszámok további bontása csak ott lehetséges, ahol erre külön utalás van. Az így kialakult pontszámok csak egész pontok lehetnek.
- A javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett válaszokra kizárólag a megadott pontszámok adhatók.

A számítási feladatok értékelése

- Adott – hibátlan – megoldási menet mellett nem szabad pontot levonni a **nem kért** (de az útmutatóban megadott) részeredmények hiányáért. (Azok csak a részleges megoldások pontozását segítik.)
- A számításhoz használt képletek, reakcióegyenletek hiányáért pont csak akkor vonható le, ha ezek felírását a feladat külön kérte.
- Az útmutatótól eltérő – helyes – levezetésre is maximális pontszám jár, illetve a megadott csomópontok szerint részpontozandó.
- A számítási rész- és végeredmények kisebb, kerekítésekből eredő eltérései miatt nem kell pontot levonni.
- Több részkérdésből álló feladat megoldásánál – ha a megoldás nem vezet ellentmondásos végeredményre – akkor is megadható az adott részkérdésnek megfelelő pontszám, ha az **előzőekben kapott, hibás eredménnyel** számolt tovább a vizsgázó.
- A számítási feladat levezetésénél a szakmailag egyértelmű – de részletes kifejtésük nélkül is értelmezhető – feladatrészek maximális pontszámmal értékelendők.

A szöveges feladatok értékelése

- A szöveges választ igénylő feladatok esetén az eltérő megfogalmazású, de szakmailag helyes válaszokat is el kell fogadni.

1. feladat	Összesen 20 pont
A) Foszfor: +3	1 pont
Szén: -3	1 pont
Jód: 0	1 pont
B) ionrács <u>atomrács</u> molekularács fémrács	1 pont
C) A vörösfoszfor mérgező. <u>A vörösfoszfor nem mérgező.</u>	1 pont
D) Minimálisan szükséges kiegészítések:	
vízfürdő, alatta gáz- vagy más melegítéssel	1 pont
desztillálófeltét hőmérővel	1 pont
hűtő, hűtővíz helyes be- és kivezetésének jelölésével,	1 pont
szedő	1 pont
<i>Zárt készülék esetén erre a feladatrészt nem adható pont.</i>	
E) $\text{NaHSO}_3 + \text{I}_2 + \text{H}_2\text{O} = \text{NaHSO}_4 + 2 \text{HI}$	
Kiegészítés vízzel:	1 pont
Rendezés:	1 pont
F) Rázótölcsér (választótölcsér, extraháló tölcsér)	1 pont
Bármelyik megnevezés helyes.	
Alsó fázisban lesz a termék.	1 pont
G) Nagy a termék törésmutatója.	1 pont
H) $M(\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-OH}) = 46 \text{ g/mol}$; $M(\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-I}) = 156 \text{ g/mol}$	1 pont
$m(\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-OH}) = 0,789 \cdot 30 = 23,67 \text{ g}$	
$n(\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-OH}) = \frac{23,69}{46} = 0,515 \text{ mol}$	1 pont
$n(\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-I}) = 0,515 \text{ mol}$	1 pont
$m(\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-I}) = 0,515 \cdot 156 = 80,3 \text{ g}$	1 pont
$V(\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-I}) = \frac{80,3}{1,95} = 41 \text{ cm}^3$	1 pont
I) $\frac{15}{41,2} \cdot 100 = 36,4\%$	1 pont
<i>A kerekített értékkel történő számítást is el kell fogadni!</i>	

2. feladat	Összesen 17 pont
A) $\text{KHCO}_3 + \text{HCl} = \text{KCl} + \text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O}$	1 pont
B) $n(\text{HCl}) = 0,2 \cdot 0,020 = 0,004 \text{ mol}$	1 pont
$n(\text{KHCO}_3) = n(\text{HCl}) = 0,004 \text{ mol}$	1 pont
$m(\text{KHCO}_3) = 0,004 \cdot 100,12 = 0,4004 \text{ g}$	1 pont
$m(\text{KHCO}_3) \approx 0,4 \text{ g}$	1 pont
C) $n(\text{KHCO}_3) = \frac{0,4045}{100,12} = 0,004040 \text{ mol}$	1 pont
$n(\text{HCl}) = n(\text{KHCO}_3) = 0,004040 \text{ mol}$	1 pont
$c(\text{HCl}) = \frac{0,004040}{0,0198} = 0,2040 \text{ mol/dm}^3$	1 pont

- D)** $\text{KOH} + \text{HCl} = \text{NaCl} + \text{H}_2\text{O}$ **1 pont**
- E)** $n(\text{HCl}) = 0,2040 \cdot 0,0235 = 0,004794 \text{ mol}$ **1 pont**
 $n(\text{KOH}) = n(\text{HCl}) = 0,004794 \text{ mol}$ **1 pont**
 $m(\text{KOH}) = 56,1 \cdot 0,004794 = 0,2689 \text{ g}$ **1 pont**
 $m(\text{összes KOH}) = 0,2689 \cdot \frac{200}{20} = 2,689 \text{ g}$ **1 pont**
A minta tömege: $1,12 \cdot 10 = 11,2 \text{ g}$ **1 pont**
 $w(\text{KOH}) = \frac{2,689}{11,2} \cdot 100 = \mathbf{24,0\%}$ **1 pont**

F)

 <p><u>Szem- és bőrirritáció.</u> Vízi világra toxikus. Rákot okozhat.</p>	 <p><u>A fémeket korrodálhatja.</u> Bőrrel érintkezve halálos. Tűzveszélyes folyadék és gőz.</p>
---	---

Helyes aláhúzásonként 1-1 pont, összesen:

2 pont

3. feladat

Összesen 9 pont

- A)** $n(\text{He}) = \frac{pV}{RT} = \frac{180 \cdot 10^5 \cdot 20 \cdot 10^{-3}}{8,314 \cdot 295}$ **1 pont**
 $n(\text{He}) = 146,8 \text{ mol}$ **1 pont**
 $m(\text{He}) = 146,8 \cdot 0,004 = \mathbf{0,587 \text{ kg}}$ **1 pont**
- B)** Léggömbök térfogata összesen: $290 \cdot 12 = 3480 \text{ dm}^3$ **1 pont**
 $p_2 = \frac{p_1 V_1}{V_2} = \frac{180 \cdot 20}{3480} = 1,034 \text{ bar}$ **1 pont**
Túlnyomás a normál légköri nyomáshoz képest:
 $103\,400 - 101\,325 = 2075 \text{ Pa}$ **1 pont**
Ez a normál légköri nyomásnak a $\frac{2075}{101325} \cdot 100 = \mathbf{2,05\%-a}$. **1 pont**
- C)** Az állapotváltozást leíró diagram betűjele: **B** **1 pont**
Nevezze meg az állapotváltozást: **Izoterm állapotváltozás.** **1 pont**

4. feladat

Összesen 10 pont

- 1./**A** 2./**B** 3./**C** 4./**D** 5./**C**
6./**D** 7./**D** 8./**A** 9./**A** 10./**D**

Minden helyes megoldás 1 pont, összesen:

10 pont

5. feladat

Összesen 6 pont

Savas	Semleges	Bázikus
$\text{C}_6\text{H}_5\text{-OH}$	$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{COOC}_2\text{H}_5$ $\text{C}_2\text{H}_5\text{-OH}$ $\text{CH}_3\text{-O-CH}_3$ $\text{CH}_3\text{-CO-CH}_3$	NH_3

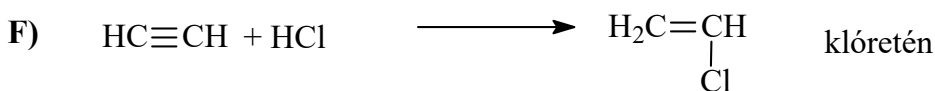
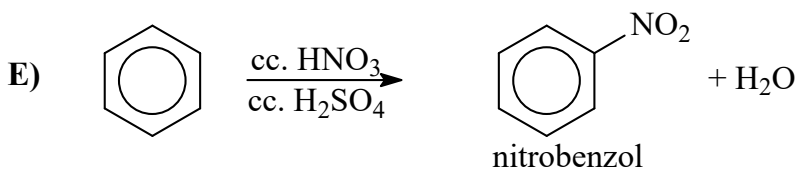
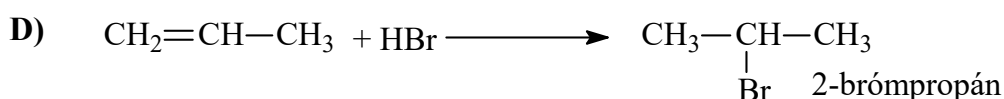
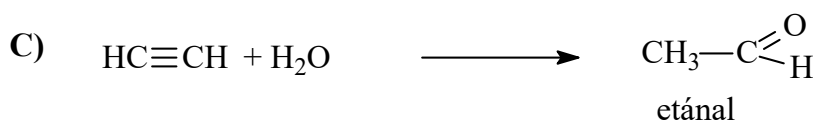
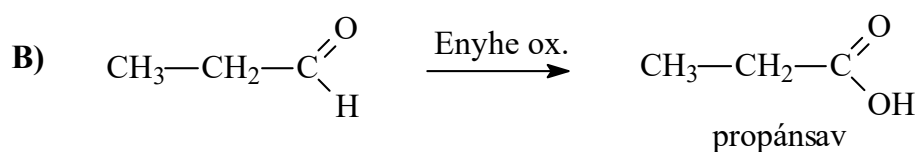
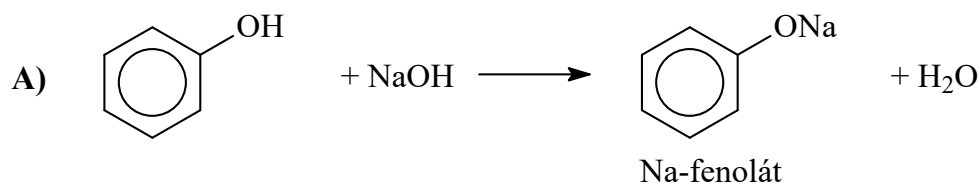
Minden megfelelő helyre írt helyes képlet 1 pont, összesen:

6 pont

A képletek helyett azok nevének megfelelő helyre történt beírása esetén az elért pontokat felezni kell. Az elért pontokat a matematikai szabályok szerint egész számra kell kerekíteni.

6. feladat

Összesen 12 pont

Reakciók: 1-1 pont, összesen:

6 pont

Megnevezések 1-1 pont, összesen:

6 pont

A megadottól eltérő, de helyes megnevezéseket is el kell fogadni.

Az A és E feladatokat a melléktermékek hiánya esetén is el lehet fogadni.

7. feladat

Összesen 10 pont

A) Túltelített oldat	F) Sűrűség
B) Levegő	G) Ketonok
C) Egyenértékpont (ekvivalenciapont, végpont)	H) Gyenge elektrolit
D) Hidrogén	I) Elektronegativitás
E) Bepárlás (töményítés)	J) Exoterm folyamat

Minden helyes fogalom 1 pont.

8. feladat **Összesen 7 pont**

A) 368 g elegyben van $368 \cdot 0,6 = 220,8$ g alkohol és $368 \cdot 0,4 = 147,2$ g víz. **1 pont**

B) Etanol térfogata: $\frac{220,8}{0,789} \approx 280 \text{ cm}^3$ **1 pont**

Víz térfogata: $\frac{147,2}{0,998} \approx 147 \text{ cm}^3$ **1 pont**

Az elegy térfogata: $\frac{368}{0,891} = 413,02 \text{ cm}^3 \approx 413 \text{ cm}^3$ **1 pont**

A komponensek térfogatának összege: $280 + 147 = 427 \text{ cm}^3$ **1 pont**

Térfogatcsökkenés: $427 - 413 = 14 \text{ cm}^3$ **1 pont**

Térfogatcsökkenés százalékban: $14 \cdot 100 / 427 = \mathbf{3,28\%}$ **1 pont**

A nem kerekített térfogatokkal számított térfogatcsökkenés is elfogadható.

9. feladat **Összesen 9 pont**

$m(\text{kénsav}) = 10 \cdot 0,14 = 1,40 \text{ g}$ **1 pont**

$n(\text{kénsav}) = \frac{1,40}{98} = 0,0143 \text{ mol}$ **1 pont**

$n(\text{H}_3\text{O}^+) = 2 \cdot 0,0143 = 0,0286 \text{ mol}$ **1 pont**

$m(\text{NaOH}) = 10 \cdot 0,16 = 1,60 \text{ g}$ **1 pont**

$n(\text{OH}^-) = n(\text{NaOH}) = \frac{1,6}{40} = 0,04 \text{ mol}$ **1 pont**

Elegyítés után:

$n(\text{OH}^-) = 0,04 - 0,0286 = 0,0114 \text{ mol}$ **1 pont**

$c(\text{OH}^-) = \frac{0,0114}{2} = 0,0057 \text{ mol/dm}^3$ **1 pont**

$\text{pOH} = -\lg 0,0057 = 2,24$ **1 pont**

$\text{pH} = 14 - 2,24 = \mathbf{11,76}$ **1 pont**